

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะ แรงบันดาลใจ ผลงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรางวัลของผู้บริหารสตรีที่ได้รับรางวัลผู้บริหารสถานดีเด่น เป็นการศึกษากรณี (Case Study) วิธีการที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาวิทยา ซึ่งได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นปี พ.ศ.2532 ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา สังกัดการศึกษาเอกชน โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 8 เดือน โดยผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ คือการศึกษาก่อนลงภาคสนาม และการศึกษาในภาคสนาม โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม

การศึกษาก่อนลงภาคสนาม นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพในการสร้างแนวทางในการศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน คือกลางเดือนกันยายน ถึงกลางเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541 โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ในสภาพสนาม โดยทั่วไป มีปฏิสัมพันธ์หลายรูปแบบ การแสวงหาแนวทางในการเข้าสู่สนามจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่าง ก่อนลงภาคสนามผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบการสังเกตปฏิสัมพันธ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่อยู่ในครอบครัวผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น และคณะอนุกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น

2. เลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาจาก

2.1 เป็นผู้บริหารสตรีที่ได้รับรางวัลผู้บริหารศึกษาดีเด่นและยังดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในขณะที่ได้รับรางวัลจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ.2530 - 2540 จากข้อมูลพบว่า มีผู้บริหารสตรีจำนวนทั้งหมด 5 ท่าน ซึ่งได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นในระดับเดียวกันคือ ระดับก่อนประถมและ

ระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 1 ท่าน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากลาง 3 ท่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในข้อที่ 2 ดังนี้

2.2 เป็นผู้บริหารสตรีที่ได้รับรางวัลผู้บริหารศึกษาดำเนินโดยมีคะแนนการประเมินคัดเลือกสูงที่สุดและเป็นที่ยอมรับจากคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นมากที่สุด

จากเกณฑ์ในข้อ 2.2 ทำให้ผู้วิจัยได้กรณีศึกษาคือ ผู้บริหารโรงเรียนการศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นในปี พ.ศ. 2532 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากลาง

ระยะที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม

1. การสร้างความสัมพันธ์ (rapport)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและบุคคลที่เกี่ยวข้องอีก 5 กลุ่ม คือ ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่อยู่ในครอบครัวผู้บริหารสถานศึกษาศรีดิเตชั่น และคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ซึ่งผู้วิจัยไม่ต้องปรับตัวในด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมมากนัก เนื่องจากผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภาคกลางเหมือนกับโรงเรียนการศึกษามหาวิทยาลัย ดังนั้นวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในชุมชนจึงมีความคล้ายคลึงกัน แต่เนื่องจากหน่วยในการวิเคราะห์คือ โรงเรียนการศึกษามหาวิทยาลัยเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากลาง ซึ่งรายได้หลักของโรงเรียนมาจากค่าเล่าเรียนของนักเรียน ดังนั้นภาพพจน์ของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการที่ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัย บุคลากรในโรงเรียนทุกคนจึงมีความสำคัญอย่างมากในการเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในหน้าที่การทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน โรงเรียนการศึกษามหาวิทยาลัยมีกฎระเบียบที่เคร่งครัด บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องมีความขยันขันแข็งในการทำงานตลอดเวลา มีกิริยา มารยาทเรียบร้อย ความประพฤติดีอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน เพราะมีโอกาสเสี่ยงสูงในการถูกกล่าวหาว่าดักเตื่อน การประเมินขั้นเงินเดือน และการถูกเลิกจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้วิจัยเสนอตัวในการช่วยทำงานของบุคลากรท่านใดท่านหนึ่ง เช่น การผลิตสื่อ การสอนแทน จะทำให้บุคลากรท่านนั้นถูกตำหนิในการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนได้ เพื่อความสะดวกใจและความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และแบบเจาะลึก (Indept Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะ แรงบันดาลใจ ผลงาน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องตามสภาพและลักษณะกลุ่มดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัยได้รู้จักกับผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น โดยการแนะนำของเลขานุการคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นว่า เป็นผู้ที่ได้รับคะแนนการประเมินคัดเลือกสูงสุดของผู้บริหารสตรีที่เคยได้รับรางวัลนี้เช่นกัน จากนั้นผู้วิจัยเริ่มทำความคุ้นเคยด้วยตนเอง โดยแสดงความเคารพและทักทายเพื่อสนทนาทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

2. ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้วิจัยเริ่มทำความรู้จักโดยการแนะนำของผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และการแนะนำตนเองพร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์ด้วยการแสดงความเคารพและทักทายเพื่อสนทนาในช่วงที่ครูและบุคลากรว่างจากการทำงาน การสอนหรือเป็นเวรประจำรถ คันคว่าในห้องสมุด และในบางครั้งผู้วิจัยมีของฝากสำหรับครูและบุคลากร

3. ผู้ปกครอง ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์โดยการทักทายและสนทนากับผู้ปกครองนักเรียนในระหว่างที่มารับ-ส่งนักเรียนในช่วงเช้าและช่วงเย็น โดยเฉพาะในวันเสาร์ที่โรงเรียนเปิดสอนพิเศษ ผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำงานจะรอรับนักเรียนจนถึงเวลาเลิกเรียนทำให้ผู้วิจัยรู้จักผู้ปกครองและมีเวลาสร้างความคุ้นเคยเพิ่มมากขึ้น และการไปเยี่ยมเยียนที่บ้านซึ่งได้รับการแนะนำจากญาติของผู้วิจัยเอง

4. นักเรียน ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยด้วยตนเอง โดยการทักทายสนทนาเมื่อพบปะตอนพักกลางวัน ห้องสมุด บริเวณสวนสัตว์ในโรงเรียน และจากการไปเยี่ยมที่บ้าน

5. ผู้ที่อยู่ในครอบครัวผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ได้แก่ลูกสาวที่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวเหมือนกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ส่วนสามีของผู้อำนวยการโรงเรียน ท่านติดภาระกิจสำคัญคือ เป็นนักกีฬากอล์ฟทีมชาติเพื่อเตรียมแข่งขันในกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ผ่านลูกสาว โดยการถามไถ่ถึงความเป็นอยู่และสารทุกข์สุขดิบทุกครั้งที่มีการสนทนาและขอนัดสัมภาษณ์

6. คณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ผู้วิจัยได้รับการแนะนำจากเพื่อนที่เรียนสาขาวิชาเดียวกันที่ทำงานอยู่ที่ครูสภาในการทำความรู้จักกับเลขานุการคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น เลขานุการคณะกรรมการฯ ได้แนะนำและช่วยเหลือในการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์คณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นในปี พ.ศ. 2532

เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนของการศึกษาคั้งนี้ภายใต้บริบททางสังคม ตามสภาพแวดล้อมชุมชน ความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในสนามเป็นระยะเวลาประมาณ 8 เดือน (**ช่วงที่1** กลางเดือนตุลาคม 2541 ถึงกลางเดือนมีนาคม 2542 **ช่วงที่2** เดือนมิถุนายน 2542 ถึงเดือนสิงหาคม 2542) โดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

2. ประเด็นในการศึกษา

2.1 คุณลักษณะ

2.2 แรงบันดาลใจ

2.3 ผลงาน

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น

2.5 ประเด็นการศึกษาประกอบอื่นๆ ได้แก่

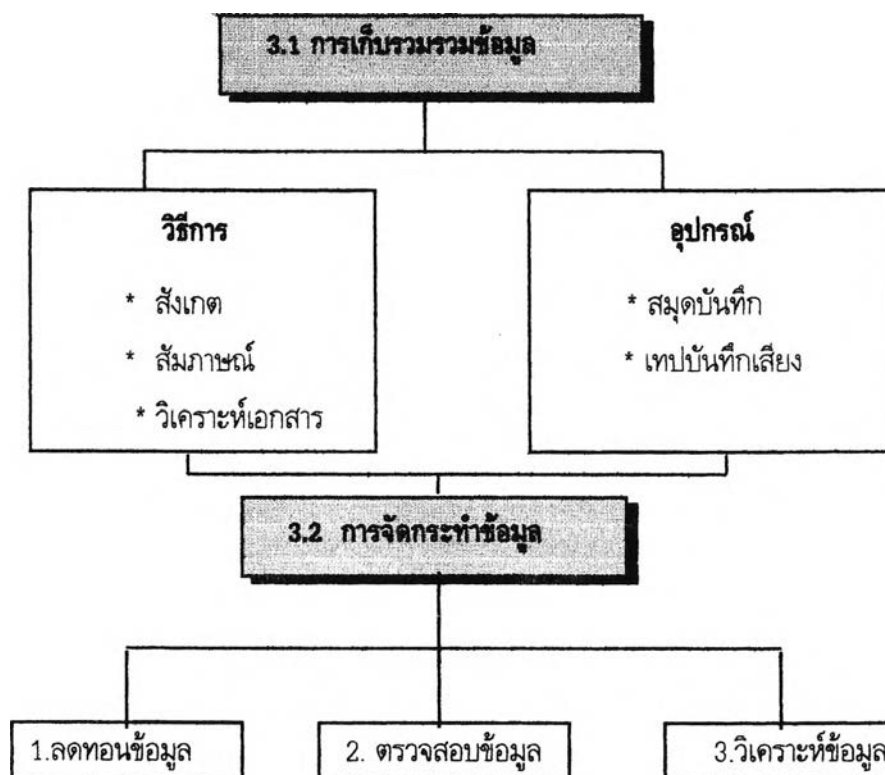
2.5.1 บริบทในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ได้แก่ สภาพทั่วไป ขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียน และชุมชน

2.5.2 บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่อยู่ในครอบครัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น และคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินงานตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาภาคสนามครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ อุปกรณ์ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ สมุดจดบันทึก และเทปบันทึกเสียง

3.1.1 วิธีการสังเกต(Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม(nonparticipat observation) โดยการเข้าไปอยู่ในโรงเรียน ทำให้สามารถมองเห็นถึงคุณลักษณะส่วนตัวต่างๆ ของผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนวิถีและระบบการบริหารงานภายในโรงเรียน ผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตของ Lofland (1971, 14-15 อ้างถึงใน นิตา ชูโต, 2540 : 96) 6 หน่วยคือ

- 1) การกระทำ (Acts) คือ พฤติกรรมของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสังเกตวิธีการและพฤติกรรมในการบริหาร รวมถึง คุณลักษณะนิสัยของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น
- 2) กิจกรรม (Activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการ มีขั้นตอน และมีลักษณะต่อเนื่องเป็นแบบแผน เช่น การมอบหมายงานของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน

3) ความหมาย (Meanings) คือ ความหมายของการกระทำ หรือกิจกรรมโดยคำพูด ที่แสดงออกของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแสดงถึงความเชื่อ ทศนคติ แรงบันดาลใจในการประกวดผู้บริหาร สถานศึกษาดีเด่น

4) การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การพิจารณาอุปบาทของการมีส่วนร่วมของ บุคลากรภายในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

5) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ อำนวยการกับบุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนเอง บุคลากรกับนักเรียน บุคลากรกับผู้ปกครอง ผู้วิจัยสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่นและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นัก เรียน บุคคลที่อยู่ในครอบครัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น และความสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น การจัดอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน

6) สถานที่ (Setting) คือ รูปแบบทุกสิ่งทุกอย่างภายใต้สภาพที่ศึกษา ผู้วิจัยสังเกต ลักษณะขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์

3.1.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้บริหารสถานศึกษา สตรีดีเด่น และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่อยู่ในครอบครัวของผู้บริหารสถาน ศึกษาสตรีดีเด่น และคณะอนุกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติผลงานดีเด่น ตามประเด็นในกรอบการสัมภาษณ์ กว้างๆ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) โดยเน้นการสัมภาษณ์ที่พยายามศึกษาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์มากที่สุด และ กระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงกริยาโดยทันทีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ลักษณะในการสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยอย่าง เป็นกันเอง เริ่มจากผู้วิจัยจับประเด็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์สนใจในประเด็นสนทนาเรื่องใดเป็นพิเศษ แล้ว พยายามเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการรู้ ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะตัวของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยต้องมีความรู้สึกไว ต่อปฏิกริยา การพูด น้ำเสียง ต้องสังเกตว่าถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวกใจที่จะตอบ ผู้วิจัยจะพยายามเลี่ยง ไปถามประเด็นอื่นแทน เพื่อความไว้วางใจและสร้างบรรยากาศที่ดีในการสนทนาเป็นสำคัญ

ในการเข้าสนามระยะแรกๆ ผู้วิจัยจะไม่นำเทปบันทึกเสียง หรือสมุดบันทึกติดตัวไป เมื่อไปสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจำและจด ประเด็นสำคัญๆ ไว้ในแผ่นกระดาษ จากนั้นจึงกลับมาบันทึกรายละเอียด (full field note) อีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกการสนทนาเมื่อผู้วิจัยสนิทสนมกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว

แนวทางในการสัมภาษณ์

- 1.) ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้
 - ประวัติชีวิต ประวัติการศึกษา สถานภาพสมรส
 - หลักการและวิธีดำเนินการในการบริหารงาน
 - แรงบันดาลใจในการก้าวสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น
 - วิทยาลัยในระบอบการศึกษา
 - ผลงานดีเด่น
- 2.) ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้
 - คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ในด้านบุคลิกภาพ ความมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน ความยุติธรรมในการตัดสินปัญหา และการประเมินการเพิ่มเงินเดือน ความเสียสละอุทิศตนให้กับการทำงานและสังคม
 - ระบบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น
- 3.) ผู้ปกครอง มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้
 - คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ในด้านบุคลิกภาพ ความรักและเอาใจใส่ต่อศิษย์ ความยุติธรรมในการตัดสินปัญหาและการให้โอกาสทางการศึกษา ความพึงพอใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน สวัสดิการที่ทางโรงเรียนมีให้ มีมนุษยสัมพันธ์อันดี ความเสียสละในการทำงาน และเพื่อชุมชน
- 4.) นักเรียน มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้
 - คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น ในด้านบุคลิกภาพ ความรักและเอาใจใส่ต่อศิษย์ ความยุติธรรมในการตัดสินปัญหาและการให้โอกาสทางการศึกษา มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา
- 5.) ผู้ที่อยู่ในครอบครัวผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้
 - ประวัติชีวิต ประวัติการศึกษา สถานภาพสมรส
 - ความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น
 - การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่นในด้านส่วนตัวและการทำงาน
 - คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่นในด้าน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความเสียสละในการทำงานและเพื่อสังคม

ดังนี้

6.) คณะอนุกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น มีประเด็นในการสัมภาษณ์

- คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาศรีดิเต๋น
- ระบบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาศรีดิเต๋น

ทั้งนี้แนวคำถามอาจมีประเด็นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้

3.1.3. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสารประกอบการศึกษาดังนี้

- 1) เป็นกรอบแนวทางในการศึกษา
- 2) เป็นการให้ได้มาของผู้ให้ข้อมูล เช่น การศึกษาจำนวนครู อาจารย์โรงเรียนการศึกษาวិทยา จากเอกสารบัญชีลงเวลามาปฏิบัติงาน พบว่า อาจารย์ท่านหนึ่งลาศึกษาต่อต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงได้ติดตามเพื่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับสวัสดิการดังกล่าว

เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนของการศึกษารั้งนี้ภายใต้บริบททางสังคม ตามสภาพแวดล้อมชุมชน ความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในสนามเป็นเวลานานประมาณ 8 เดือน (ช่วงที่ 1 กลางเดือนตุลาคม 2541 ถึงกลางเดือนมีนาคม 2542 ช่วงที่ 2 เดือนมิถุนายน 2542 ถึงเดือนสิงหาคม 2542) ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดในการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

วันที่	เป้าหมายในการศึกษา	การดำเนินการ	เครื่องมือ	จำนวนครั้ง
26/9/41	อนุกรรมการฯ คนที่1	สร้างความสัมพันธ์,*	1.แบบสังเกต	1
28/9/41	อนุกรรมการฯ คนที่ 2	สร้างความสัมพันธ์,*	2.แบบสัมภาษณ์	1
15/10/41	พบกรณีศึกษาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน	สร้างความสัมพันธ์,*	3. แบบวิเคราะห์เอกสาร	1
ช่วงที่ 1				
19/10/41	-ครู	*		1
20/10/41	-ครู	*		2
29/10/41	-ครู คณงาน	*,วิเคราะห์เอกสาร		3
30/10/41	-คณงาน	*		1
31/10/41	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณงาน	*		4
2/11/41	-ลูกสาว ครู คณงาน นักเรียน ผู้ปกครอง	*,วิเคราะห์เอกสาร		7
3/11/41	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณงาน นักเรียน ผู้ปกครอง	*		8
4/11/41	-ลูกสาว ครู คณงาน บุคคลอื่น	*		5
5/11/41	-ครู นักเรียน	*,วิเคราะห์เอกสาร		3
6/11/41	-ครู ผู้ปกครอง	*		2
9/11/41	-ลูกสาว ครู ผู้ปกครอง	*		6
12/11/41	-ครู นักเรียน	*		4
19/11/41	-ครู คณงาน	*,วิเคราะห์เอกสาร		4
26/11/41	-ลูกสาว ผู้ปกครอง	*,วิเคราะห์เอกสาร		6
27/11/41	-ครู ผู้ปกครอง แม่ค้า	*		3
28/11/41	-ผู้อำนวยการโรงเรียน	*		1
1/12/41	-ครู บุคคลอื่น	*		4

ตารางที่ 2 (ต่อ) รายละเอียดในการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

วันที่	เป้าหมายในการศึกษา	การดำเนินการ	เครื่องมือ	จำนวนครั้ง
2/12/41	-ลูกสาว	*	1.แบบสังเกต	1
11/12/41	-ครู คณงาน นักเรียน	*	2.แบบสัมภาษณ์	5
14/12/41	-ครู	*	3.แบบวิเคราะห์	1
15/12/41	-ครู คณงาน	*	เอกสาร	3
18/12/41	-ครู ผู้มาดูลาน	*,วิเคราะห์เอกสาร		7
21/12/41	-นักเรียน	*		2
23/12/41	-ผู้ปกครอง	*		2
14/12/41	-ครู	*		1
26/12/41	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ลูกสาว คณงาน	*		6
30/12/41	-ครู ลูกสาว แม่ค้า	*		8
5/1/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน	*		1
7/1/42	-ลูกสาวครู ครูโรงเรียนอื่น	*		4
11/1/42	-ลูกสาว ครู คณงาน	*,วิเคราะห์เอกสาร		4
15/1/42	-ครู	*		3
18/1/42	-ครู นักเรียน ผู้ปกครอง	*		4
20/1/42	-ครู นักเรียน ผู้ปกครอง	*		4
23/1/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู	*		2
25/1/42	-ลูกสาว	*,วิเคราะห์เอกสาร		1
1/2/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน	*		1
2/2/42	-ครู คณงาน	*		3
3/2/42	-ครู	*		1
15/2/42	-ครู	*		1
18/2/42	-ครู	*		2
22/2/42	-นักเรียน ผู้ปกครอง	*		5
25/2/42	-ครู คณงาน	*,วิเคราะห์เอกสาร		4
26/2/42	-ชาวบ้าน, คนขับรถจักร ยานยนต์รับจ้าง	*		2
2/3/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน	*		1

ตารางที่ 2 (ต่อ) รายละเอียดในการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

วันที่	เป้าหมายในการศึกษา	การดำเนินการ	เครื่องมือ	จำนวนครั้ง
3/3/42	-ครู คณงาน นักเรียน	*	1.แบบสังเกต	6
8/3/42	-ครู	*	2.แบบสัมภาษณ์	4
9/3/42	-ครู	*	3.แบบวิเคราะห์	3
10/3/42	-ครู คณงาน	*	เอกสาร	6
12/3/42	-สามีนุอำนวยการโรงเรียน ครู คณงาน	*		4
ช่วงที่ 2				
9/6/42	-อนุกรรมการคนที่1	*		1
21/6/42	-ลูกสาว ครู	*		2
24/6/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน	*		1
3/7/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู	*		2
13/7/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน คน งาน ชาวบ้าน	*		3
20/7/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ลูก สาว นักเรียน	*		3
25/7/42	-ครู	*		1
2/8/42	-นักเรียน ครู	*		2
15/8/42	-นักเรียน ผู้ปกครอง	*		2
20/8/42	-นักเรียน ผู้ปกครอง	*		2
26/8/42	-ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ลูกสาว นักเรียน	*		4

* หมายถึง การสังเกตและการสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์เพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูล

3.2 การจัดการทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกระทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่มานำเสนอโดยการเขียนรายงานการวิจัย

3.2.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ผู้วิจัยนำข้อมูลบันทึกภาคสนามมาบทวนเพื่อเลือกประเด็นที่ศึกษาหลักหัวข้อ (Categories) เช่นคุณลักษณะส่วนตัวในด้านต่างๆ และคุณลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นสตรี จากนั้นจึงแยกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ (Files) เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและเป็นการตรวจสอบความเพียงพอและความตรงของข้อมูล

3.2.2 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความเป็นจริงของข้อมูลในช่วงภาคสนาม พร้อมกันนั้นได้ตรวจสอบความแม่นยำหรือความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือการได้ข้อมูลจากหลายๆ ฝ่าย หรือหลายๆวิธี ในการรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกันโดยการสนทนาสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล เช่น ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่อยู่ในครอบครัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น และคณะกรรมการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ในเรื่องที่เป็นประเด็นเดียวกัน พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ของกรณีศึกษา จนกระทั่งได้รับความคิดเห็นในเรื่องนั้นออกมา

1) ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล เช่น การตรวจงานในแต่ละวันของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลจากผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเนื่องจากเป็นผู้รวบรวมปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงานจากสมุดประจำตัวครู โดยที่ครูแต่ละคนบันทึกส่งหัวหน้าสายชั้น หัวหน้าสายชั้นบันทึกส่งต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ตามลำดับเพื่อเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนทราบ และจากการพูดคุยกับครูซึ่งบันทึกสมุดเอง และลายเซ็นพร้อมทั้งวันที่ในการตรวจงานของผู้อำนวยการโรงเรียนจากสมุดบันทึกประจำตัวของผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน

2) ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล(Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมเรื่องเดียวกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพร้อมกันนั้นได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย เช่น การศึกษาเรื่อง ผลงานดีเด่นของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากเอกสาร ประกาศนียบัตร และโล่เกียรติยศจากผลงานต่างๆ ของผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์ถึงความประทับใจในการทำงานของท่านผู้อำนวยการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสังเกตวิธีการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน จนโรงเรียนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลในหลายลักษณะหลายวิธี เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปพร้อมกันระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การที่ผู้วิจัยมีโอกาสวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูลนี้เป็นการช่วยปรับปรุงแนวทางที่จะเก็บข้อมูลต่อไป ทำให้เราทราบว่าข้อมูลเพียงพอหรือไม่ และข้อมูลใดควรเก็บเพิ่มเติม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบให้ข้อสรุป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยตีความสร้างข้อสรุปของข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาได้

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ทั้งโดยวิธีใช้แนวคิดทฤษฎี และแบบไม่ใช้ทฤษฎี

2.1 แบบใช้ทฤษฎี คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆ ในเหตุการณ์หนึ่งๆ แยกออกเป็นการกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพสังคมหรือสถานการณ์ คือทฤษฎีแรงจูงใจ ในเรื่องแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานจนได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาสตรีดีเด่น

2.2 แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือการจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยก็ได้

4. การเสนอข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลที่ได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การนำเสนอข้อมูลจึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนา (description) และพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)